

Èxits 86

rafael vallbona

Serrallonga

Edicions 62

Edició 2008, 25è aniversari de TV3

Llibre realitzat amb llicència de Televisió de Catalunya, SA i Oberon Cinematogràfica, SA
Basat en l'obra *Serrallonga*, coproduïda per Televisió de Catalunya, SA, Oberon Cinematogràfica, SA i Televisión Española, SA

Novel·la escrita per Rafael Vallbona basada en el guió audiovisual de Teresa De Pelegrí i Dominic Harari i amb argument de Teresa De Pelegrí, Dominic Harari, Jordi Galceran i Lluís Arcazo, i adaptació de Manel Bonany.

Producció: Antonio Chavarrías.

Idea original i direcció: Esteve Rovira.

Coordinació TV3: Elena Goixens i Josefina Vallhonestà.

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes en la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públic.

Primera edició: octubre del 2008

© Televisió de Catalunya, SA i Oberon Cinematogràfica, SA

© Rafael Vallbona Sallent, 2008

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.

en coedició amb Televisió de Catalunya, SA,

Oberon Cinematogràfica, SA

www.grup62.com

www.tv3.cat/botiga

Fotocomposició: Víctor Igual, s. l.

Imprès a Limpergraf, s. l., Pol. Can Salvatella,

08210 Barberà del Vallès

Pol. Torrentfondo, 08791, Sant Llorenç d'Hortons

dipòsit legal: b. 41.487-2008

isbn: 978-84-297-6135-1

Aquest és un país misteriós i fascinant. Amb la pell rebregada de turons d'un verd tan espès que sembla negre, i fondalades per on corre tothora l'aigua que la solca i la clivella com el front d'un vell, la vida a les Guillerries no és apta per a dèbils d'esperit. Potser per això els dies passen amb la cadència resignada, però no exempta d'orgull, del qui se sap oblidat del món, i d'aquest aïllament en fa bandera i senyal d'identitat malgrat les penúries i els temps difícils.

La contrada és tortuosa com el pensament d'un home atabalat per una plaga de pugó o una mala collita. Una infinitat de serres, turons, colls, rieres, torrents i planúries minúscules com esquixos que es perden en l'horitzó damunt la terra esquerpa, formen la personalitat dels qui hi han nascut, i fan que els qui hi viuen se sentin inexorablement aferrats als ancestres que emanen de la profunditat d'aquella terra.

Aquí, gent i país són una mateixa cosa perquè d'un n'emana l'altre, des de l'aspror de la pell fins al caràcter. I malgrat que la terra és difícil i esquerpa i que no hi ha pare que no li digui al seu fill que marxi a provar

fortuna a un altre indret, abans o després, potser ja vell i cansat, aquest torna sempre a la casa paterna. Perquè només aquí sap que, entre boscos espessos i rieres tortuoses, la seva mirada troba el recer necessari per fer balanç del que li ha donat la vida lluny de la muntanya estimada. I és així com sap que n'havia de marxar per aprendre a estimar-la, i és llavors que descobreix que el vincle entre ell i el seu llinatge passa, per sempre més, per la terra que l'ha vist néixer i el veurà morir.

Amb un batre d'ales elegant i senyorial, i orientant-se amb els sentits, com correspon a l'autèntic amo del cel d'aquest replec del Montseny, un falcó pelegrí aixeca el vol. Des de l'ermita de Sant Segimon i, davallant el curs del torrent de l'Oratori, per l'Oratori de Sant Camil, el cingle Rodó, el camp dels Aigüerols i el prat i la roureda de can Gat, arriba a la part més ampla i frondosa de la vall de la Sala, que neix al peu mateix del cim imponent de la Creu del Matagalls, i que a la seva part més baixa resta presidida per un mas. Des de l'aire, aquella casa és fàcil de reconèixer per la torre i el mur de defensa, que li donen un aire de castell medieval.

Seguint els nombrosos cursos fluvials, l'au majestuosa sobrevola llavors la riera Major buscant nous indrets, noves captures potser. Per la riera d'Arbúcies observa la vida calma d'aquesta vila i després, coll de Ravell amunt, cap als turons arrodonits i els boscos espessos i feréstecs que presideixen Sant Hilari Sacalm. Des d'allà, buscant la vall del Ter en un parell de batudes d'ales més, tan imponents i elegants com les primeres, l'ermita de can Carbonell, el coll de Querós, el coll i el bosc de Cominal, Viladrau, i finalment el mas Serrallonga.

Més al nord hi ha el Collsacabra, però el falcó no vol travessar els espadats de Tavertet i Rupit; allà ja no és territori on ell en sigui l'amo i senyor. El gran ocell encara podria voleiar cap a llevant, fins a Anglès i Santa Coloma de Farners, però una excepcional intuïció l'alerta d'un perill ignot que és millor evitar.

I descrivint una espiral perfecta fa un descens vertiginós fins que les ungles dels seus llargs dits s'aferren a la terra del turó de Corones, prop d'una balma on més d'una vegada s'hi ha refugiat de la mirada indiscreta d'algun humà amb poc lloables intencions.

—M'agradaria volar com aquest ocell —diu el Joan nen al seu pare.

Tots dos són al tros que hi ha davant del mas. La mare, amb una panxa notable donat el seu avançat embaràs, es mira els dos homes de casa i somriu.

—Mentre hi hagi alguna cosa per menjar i salut per treballar —xiuxiueja.

No és gens fàcil la vida al camp català aquests primers anys del segle XVII. El creixement i la bonança fa temps que han acabat i això ha deixat el camp amb més població de la que pot mantenir i alimentar. L'endeutament de la corona per les desmesurades compres de blat i teles a França ha provocat una pujada de preus desorbitada que ha ensorrat l'economia dels més dèbils. La misèria extrema regna entre la majoria de parcera del país. I la davallada de la ruta comercial amb Gènova ha donat lloc a una situació de dependència econòmica que no ha fet més que alimentar el malestar de

la població envers la monarquia. A Barcelona, la burgesia ha abandonat els negocis de risc i s'ha refugiat a les rendes segures de la Taula de Canvi i la compra de finques. La fam i el descontentament han abocat molts pagesos desesperats a robar per donar de menjar alguna cosa als seus. Ja fa dues dècades que les partides de bandolers senyoregen per pobles i camins de la Catalunya Vella.

Però al mas Sala la vida transcorre amb la cadència resignada que comporta haver de treballar al camp de sol a sol i donar gràcies a Déu per conservar-los la salut.

—Mentre hi hagi salut per treballar —xiuxiueja de nou la dona d'en Joan Sala, besnét de Bartomeu Sala i fill de Damià Sala, casat l'any 1572 amb Joana Ferrer i declarat hereu del mas Sala set anys després.

—I ara, per què vols volar com aquest ocellot? —pregunta el pare al seu fill—. Et marejaries allà dalt. Et rodaria el cap i perdries la gana.

—A mi m'agradaria volar per poder veure què hi ha al darrere d'aquestes muntanyes i més enllà de la vall. Per què no m'hi portes tu un dia amb el Nevat?

—Més enllà de la masia, del torrent i dels turons només hi ha més torrents i més turons, fill meu. Res que no tinguem a casa i en aquesta vall que ens dóna menjar.

—Però a mi m'agradaria muntar el Nevat i anar a veure els altres torrents i les altres cases on viu gent com nosaltres.

—El Nevat ens cal per treballar la terra, i nosaltres també som necessaris cada dia. Si un dia faltem i ningú no treballa aquestes feixes, la terra es torna erma i rebel, i ja mai més no dóna fruits per menjar.

—I per què ens en dóna tan poc de menjar aquesta terra, pare? Que li hem fet algun mal?

—I a tu qui et diu que ens dóna poc menjar? Aquesta terra és de les millors de la contrada, fill, i espero que tu la treballis amb tanta cura i amor com ho ha fet la nostra família des de temps immemorials.

—Però jo sempre us sento dir a tu i a la mare que a penes si tenim blat per menjar i farratge per al bestiar.

—D'on ho has tret això? Que t'has quedat algun vespre sense sopar?

—No, però hi ha nits que vosaltres no sopeu, i jo de vegades menjaria més.

—Que et vols engreixar com un lletó? Vine aquí pardal, que t'ho explico.

En Joan Sala deixa l'aixada, s'asseu en un marjal i, amb el seu braç robust, agafa el seu petit Joan i l'enfila fins a fer-lo seure a la falda.

—Tots aquests camps, tot el que puguis abastar amb la teva mirada, i encara més terrenys, torrents i turons que no pots veure perquè són molt més lluny, són de la baronia de Savassona. Nosaltres els conreem, els donem una part de la collita i ens en quedem l'altra.

—I per què volen tant de blat i civada, els barons? Si tots els camps que veig i encara molts més són seus, deuen tenir més gra del que poden menjar. Per què no els en dones una mica menys i així jo podré menjar una mica més per sopar?

—Perquè els tractes són els tractes, i quan un home dóna la seva paraula no pot fer-se enrere.

—Doncs jo no estic gens d'acord amb aquest tracte. Si em deixes venir amb tu quan els portis la pròxima collita els ho diré.

—Te'n guardaràs prou de dir-li res al baró. Això si l'arribes a veure mai.

Però malgrat la duresa de les condicions de vida, tot i la gana que passa la majoria de la seva població per la situació econòmica del camp i l'abusiu tracte que reben de l'aristocràcia terratinent, només la gent d'aquí sap de l'enyor malaltís que es pot arribar a sentir quan la vista troba a faltar els turons replegats, els torrents i les estretes valls d'aquesta terra.

La infantesa d'en Joan Sala, Serrallonga a seques per a tothom des que fa temps es tirés a la vida de bandoler, surt a trobar-lo ara, trenta-cinc anys més tard, a cada revolt del camí. Vestit com un pagès per no aixecar sospites, Serrallonga pensa en tot això mentre camina per la vall de la Sala, capcot i cansat, però amatent a qualsevol soroll, a qualsevol cosa que es bellugui, cap a casa del seu cosí Miquel Pallerols, a Viladrau. Ara que ha tornat després de tants anys fora, Serrallonga sap perfectament que no en podrà marxar, que no resistirà allunyar-se de nou del seu país. Prou lluny que hi ha viscut durant temps, prou enllà que l'han portat els designis dissortats de la vida.